

Predmet br.: S1 1 K 017213 15 Krž

Datum održavanja sjednice: 24.11.2015. godine

Datum otpreme: 22.01.2016. godine

**Vijeće u sastavu: sudija Mirko Božović, predsjednik vijeća
sudija Mirza Jusufović, član vijeća
sudija Hilmo Vučinić, član vijeća**

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

protiv optuženog

Slavka Savića

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Vladimir Simović

Braniteljica optuženog:

Advokat Nevenka Vitomir

Broj: S1 1 017213 15 Krž

Sarajevo, 24.11.2015. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudije Mirka Božovića, kao predsjednika vijeća, te sudija Mirze Jusufovića i Hilme Vučinića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Denisa Podžića, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Slavka Savića, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije SFRJ¹ (KZ SFRJ), odlučujući po žalbi braniteljice optuženog Slavka Savića, advokata Nevenke Vitomir, izjavljenoj protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1 K 017213 14 Kri od 29.06.2015. godine, nakon održane javne sjednice vijeća, u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH, Vladimira Simovića, optuženog Slavka Savića i njegove braniteljice, advokata Nevenke Vitomir, dana 24.11.2015. godine donio je sljedeću:

P R E S U D U

Odbija se, kao neosnovana, žalba braniteljice optuženog Slavka Savića i potvrđuje prvostepena presuda Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 1 K 017213 14 Kri od 29.06.2015 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I - TOK POSTUPKA

PRVOSTEPENA PRESUDA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine, broj: S 1 1 K 017213 14 Kri od 29.06.2015. godine, optuženi Slavko Savić, oglašen je krivim da je na način opisan u tačkama 1. i 2. izreke presude (pod I), počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

¹ Uredba sa zakonskom snagom od 11.04.1991. godine, o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, kojom se Krivični Zakon SFRJ („Službeni list SFRJ“, br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90), preuzima kao republički zakon.

2. Optuženom Slavku Saviću je za navedeno krivično djelo izrečena kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina. Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), u vezi sa odredbama članova 200. i 202. Zakona o obligacionim odnosima, usvojen je imovinsko pravni zahtjev oštećene „A“, pa je optuženi obavezan da oštećenju „A“ na ime naknade nematerijalne štete isplati ukupan iznos od 30.000,00 KM i to na ime:

- duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti, iznos od 16.000,00 KM;
- duševnih bolova zbog smanjenja životne aktivnosti, iznos od 14.000,00 KM,

a sve u roku od 90 (devedeset) dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

3. Primjenom člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi je oslobođen od obaveze naknade troškova krivičnog postupka, te odlučeno da isti padaju na teret budžetskih sredstava.

ŽALBA

4. Protiv navedene presude, žalbu je blagovremeno izjavila braniteljica optuženog, advokat Nevenka Vitomir i to zbog: bitne povrede odredaba krivičnog postupka (član 297. stav 1. tačke d), i), k) i član 297. stav 2. ZKP BiH), povrede Krivičnog zakona (član 298. ZKP BiH), pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja (član 299. ZKP BiH), odluke o krivičnopravnoj sankciji i odluke o imovinskopravnom zahtjevu član (300. ZKP BiH) sa prijedlogom da Apelaciono vijeće uvaži žalbu i pobijanu presudu ukine u cijelosti, te odredi održavanje pretresa pred vijećem apelacionog odjeljenja.

5. Tužilaštvo BiH je dostavilo odgovor na žalbu u kojem predlaže da se žalba braniteljice optuženog Slavka Savića odbije kao neosnovana i da se potvrdi pobijana presuda.

6. Na osnovu člana 304. ZKP BiH održana je sjednica apelacionog vijeća dana 24.11.2015. godine, kojoj su pristupili tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine Vladimir Simović, optuženi Slavko Savić i njegova braniteljica, advokat Nevenka Vitomir.

7. Braniteljica optuženog Nevenka Vitomir ukratko je izložila sadržaj podnesene žalbe, ističući da u cjelosti ostaje kod datih žalbenih razloga i prijedloga. Tužilac Tužilaštva BiH je odgovarajući na predmetnu žalbu, istakao da su svi žalbeni prigovori neosnovani, te je predložio da se žalba odbije u cjelosti.

8. Nakon što je shodno članu 306. ZKP-a BiH ispitalo pobijanu presudu u granicama istaknutih žalbenih razloga i navoda, apelaciono vijeće donijelo je odluku kao u izreci iz razloga koji slijede.

OPŠTA PITANJA

9. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioaca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav 1. tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

10. Budući da apelaciono vijeće na osnovu odredbe iz člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

11. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega će apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore, shodno ustaljenoj praksi apelacionih vijeća², odbaciti bez daljeg razmatranja.

² v. MKSJ: Drugostepena presuda u predmetu Krajišnik, par. 17.: Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 15; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 17. Ovakvu praksu je kroz svoje odluke slijedilo više žalbenih vijeća Suda BiH, u tom smislu v. *Trbić*, drugostepena presuda broj: X-KRŽ-07/386 od 21.10.2010. godine.

II - ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH (BITNE POVREDE ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA)

Standardi za odlučivanje po žalbi

12. U skladu sa članom 296. ZKP BiH, presuda se može pobijati zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka definisane su članom 297. ZKP BiH.³

13. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu pretpostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan utjecaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

14. Apsolutno bitne povrede ZKP BiH taksativno su nabrojane u tačkama a) do k) stava 1. člana 297. ZKP BiH.

15. Ukoliko bi apelaciono vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, izuzev u slučajevima iz člana 314. stav 1. ZKP BiH.⁴

³ Član 297. **Bitne povrede odredaba krivičnog postupka:** (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji: a) ako je Sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja, b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti, c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa, d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu, e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu, f) ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa, g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti, h) ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe; i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda, j) ako je optužba prekoračena, k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. (2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

⁴ Član 314. **Preinačenje prvostepene presude:** (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav (1) tačka f), g) i j) ovog zakona.

16. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu, već postoje u slučaju kada sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude, nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu zakona o krivičnom postupku, ali samo ukoliko je to bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

17. U odnosu na navode da je povreda načela krivičnog postupka mogla imati negativan utjecaj na donošenje zakonite i pravilne presude, nije dovoljno da podnosilac žalbe jednostavno tvrdi da se procesna povreda *hipotetički* mogla negativno odraziti na donošenje zakonite i pravilne presude, već će žalbeno vijeće zaključiti da se povreda načela krivičnog postupka desila samo ako podnosilac žalbe pokaže da je ona materijalne prirode i da se ne može zaključiti da navedena povreda nije negativno utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude. Naime, kada žalbeno vijeće smatra da je donesena zakonita i pravilna presuda bez obzira na povredu postupka takve prirode, žalbeno vijeće će zaključiti da član 297. stav 2. ZKP BiH nije prekršen.

ŽALBA BRANITELJICE OPTUŽENOG SLAVKA SAVIĆA

Podosnov prvi: Član 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – povreda prava na odbranu

18. Odredba člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH propisuje da će bitna povreda odredaba krivičnog postupka postojati u slučaju ako je povrijeđeno pravo na odbranu optuženog. Ovo podrazumijeva da nisu primjenjena ili su nepravilno primjenjena pravila postupka na štetu optuženog na način da mu je uskraćeno pravo na odbranu.

19. U okviru ovoga žalbenog osnova braniteljica optuženog ističe da je Sud u toku izvođenja dokaza odbrane, tužiocu dozvolio da izvodi dokaze replike, pri čemu nije obrazložio šta se predloženim dokazima pobija. Sud je van ročišta donio odluku da se prihvati izmjenjeni dokaz replike, pa da se umjesto svjedoka Nenada Grujića, sasluša svjedok Razija Sejdić. Tužilac je izmjenjen prijedlog dokaza replike dostavio na ročištu, koje je održano 27.04.2015. godine. Prijedlog nije dostavljen odbrani, a zbog činjenice da je ročište na kojem su izvedeni dokazi održano 04.05.2015. godine - u međuvremenu su bili neradni dani i vikend, braniteljica optuženog tvrdi da nije bila u mogućnosti da se pripremi za saslušanje ovog svjedoka. Nadalje, braniteljica ističe da je na ovakav način

odbrana onemogućena da zna na koje okolnosti su svjedoci replike predloženi, uskraćeno joj je pravo da se izjasni na prijedlog optužbe, te pravo na kontradiktoran postupak.

Nalazi apelacionog vijeća

20. Član 240. Zakona o Krivičnom postupku glasi: „*Glavni pretres teče redom kcji je određen u ovom zakonu, ali sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i obima dokaznog materijala. U zapisnik o glavnom pretresu unijet će se razlozi zašto se glavni pretres ne održava prema zakonom utvrđenom redosljedu.*“

21. Prema odredbi navedenog člana, sudija odnosno predsjednik vijeća može da odstupi od propisanog redosljeda procesnih radnji, ali bez obzira na to, mora izvršiti sve potrebne procesne radnje kako bi se ostvarila svrha glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može tako postupiti zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i opsega dokaznog materijala. Posebne okolnosti dakle nisu bliže definisane, niti konkretno navedene, izuzev nekoliko pomenutih kojima zakon daje poseban značaj, što znači da se mogu pojaviti i druge okolnosti za koje sudija, odnosno predsjednik vijeća ocijeni da imaju karakter posebnih okolnosti.

22. Shodno navedenom, odluku predsjednice vijeća da dozvoli izmjenu u redosljedu izvođenja dokaza smatrajući da za to postoje posebne okolnosti, ovo vijeće ocjenjuje na zakonu utemeljenom.

23. S tim u vezi valja konstatovati da je prvostepeni sud na ročištu koje je održano 20.04.2015. godine prihvatio predložene dokaze Tužilaštva subjektivne prirode, i to saslušanje svjedoka: Miloša Jovanovića, Nenada Grujića, svjedokine „A“ i kćerke oštećene (svjedokinja „E“) na okolnosti koje su proistekle kroz saslušanje svjedokinje odbrane „D“. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeni sud opravdano dopustio Tužilaštvu da izvodi dokaze replike, iako izvođenje dokaza odbrane nije bilo završeno, jer je saslušanje svjedoka odbrane ostavilo određene neizvjesnosti.

24. Ovo vijeće dakle dijeli mišljenje prvostepenog vijeća, koje je, rukovodeći se interesima pravde i ekonomičnosti postupka, donijelo naprijed navedenu odluku, te u konkretnom slučaju našlo opravdanim da se izmjeni redosljed izvođenja dokaza.

25. Nalazeći da se radi o dokazu koji je proistekao iz dokaza odbrane, vijeće je van ročišta usvojilo izmjenjeni dokaz replike, koji je tužilac dostavio Sudu na ročištu održanom 27.04.2015. godine, pri čemu je odbrana optuženog obavještena o usvajanju istog.

26. Obzirom na činjenicu da je između dva pretresa protekao period od 15 dana i da je braniteljici dato sasvim dovoljno vremena kako bi se pripremila za odbranu, te obzirom da su u pitanju dokazi replike i da je odbrana od samog predlaganja znala o kojim činjenicama će navedeni svjedoci svjedočiti, apelaciono vijeće navedeni žalbeni prigovor odbrane kojim se želi dokazati teza o povredi prava na odbranu, ocjenjuje kao neosnovan.

27. Ovo vijeće je ocjenjujući navedene prigovore konstatovalo da istaknute promjene redoslijeda i zamjene prvobitno predloženog svjedoka drugim nisu bile protivne zakonu, niti na štetu prava optuženog, te da iste nisu takvog značaja da bi prouzrokovale povredu prava optuženog na odbranu zagarantovanog međunarodnim aktima, niti su takve prirode da bi mogle imati za posljedicu ukidanje presude.

Podosnov drugi: Član 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH – presuda se zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda

28. Ističući ovaj žalbeni prigovor, braniteljica optuženog prije svega navodi da se presuda zasniva na nezakonitom dokazu - nalazu i mišljenju vještaka Alme Bravo Mehmedbašić.

29. U vezi sa navedenim, žalba ističe da je odredbama ZKP BiH predviđeno da pismenu naredbu za vještačenje izdaje Tužilac ili Sud i da zakon ne predviđa nijedan izuzetak od ovog pravila, a da je u konkretnom slučaju vještačenje izvršeno po zahtjevu oštećene, odnosno punomoćnika oštećene advokata Nedžle Šehić i organizacije „TRIAL“, a što proizilazi iz pismena koje je vještak Alma Bravo Mehmedbašić dostavila sudu.

30. Prema navodima odbrane, Sud je u obrazloženju presude u pogledu istaknutog prigovora dao nerazumljive i nezakonite razloge, ističući da se ovaj dokaz odnosi samo na odluku o imovinskopravnom zahtjevu, a što po mišljenju odbrane nije tačno, jer je isti imao veliki doprinos i prilikom odmjeravanja kazne.

31. Nadalje, braniteljica ističe da je sud prihvatio dokaz kao zakonit, jer se radi o „posebnom adhezijskom postupku“, koji se ne tiče dokazivanja krivičnog djela ni krivične

odgovornosti optuženog, ali je zanemario činjenicu da se na odluku o imovinsko pravnom zahtjevu u cjelosti primjenjuju odredbe zakona o krivičnom postupku i da niti jednom odredbom nije propisan drugi način, niti mogućnost da neko drugi, osim Tužioca ili Suda izda naredbu za vještačenje.

32. Pozivajući se na odluku Vrhovnog suda FBiH, kao i na član 10. ZKP BiH, braniteljica navodi da sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama zakona o krivičnom postupku, niti na dokazima koji su pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda, a koji su zagaranovani ustavom i međunarodnim konvencijama.

Nalazi apelacionog vijeća

33. U pogledu navedenog prigovora, apelaciono vijeće primjećuje da je isti istican i u prvostepenom postupku, te da su u obrazloženju pobijane presude u vezi s tim dati jasni i konkretni razlozi, koje kao valjane prihvata i ovo vijeće, smatrajući da se pobijana presuda zasniva na zakonito pribavljenim dokazima, što uključuje i nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke prof. dr. Alme Bravo-Mehmedagić.

34. Naime, presuda suda se zaista, shodno odredbi člana 10 ZKP BiH, ne može zasnivati na dokazima pribavljenim bitnim povredama odredaba tog zakona, niti povredama prava i sloboda propisanim Ustavom BiH i međunarodnim ugovorima koje je BiH ratifikovala, ali je pojam nezakonitih dokaza znatno širi od navedenog, tako da i dokaz za koji nije izričito propisano da se na njemu ne može zasnivati sudska odluka može biti nezakonit dokaz, ali zasnivanje presude na takvom dokazu, ipak, ne mora uvijek da predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH, koja za rezultat ima ukidanje presude. Stoga će u situaciji kada se žalbom ukazuje na postojanje takvog nezakonitog dokaza, zadatak apelacionog vijeća biti da preispita da li se u konkretnom slučaju uopšte radi o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka, odnosno da li je pozivanje presude na takav dokaz imalo uticaja na njeno zakonito i pravilno donošenje (član 297. stav 2. ZKP BiH).

35. Obzirom da braniteljica žalbom ističe da je nalaz i mišljenje vještaka nezakonit dokaz i to iz razloga što je pribavljen kršenjem odredbe člana 96. stav 1. ZKP BiH, to je i ovo vijeće posebno ispitalo da li je nalaz i mišljenje vještaka nezakonit i da li je pribavljen protivno zakonskoj odredbi, te da li je kao takav mogao uticati na pravilno i zakonito donošenje presude.

36. Stvarajući pravila za obavljanje vještačenja kao procesne radnje, zakon je to učinio polazeći od sistema opštih principa koji čine da je institut vještačenja sistem normi. Tačno je da odredba člana 96 stav 1 ZKP BiH propisuje da se vještačenje određuje pismenom naredbom izdatom od strane Tužioca ili Suda, kako to i žalba ističe. Međutim, riječ je o jednoj od općih odredbi ZKP koja govori o vještačenju kao posebnoj radnji dokazivanja (Glava XIII, Odjeljak 7), pri čemu se zanemaruje odredba člana 269. stav 1. ZKP BiH koja govori o angažovanju vještaka na glavnom pretresu i propisuje da “vještaka mogu angažovati stranke, branitelj i sud”. Iako se pod terminom “stranke”, shodno članu 20 stav 1 tačka f) ZKP BiH smatraju optuženi i branilac, nesumnjivo je da isto pravo, pa čak i obavezu (shodno članu 195 stav 3 ZKP BiH) ima i “oštećeni” kada je učesnik u krivičnom postupku, ali naravno samo u djelu u kome je ovlašten preduzimati procesne radnje (dio koji se odnosi na imovinskopravni zahtjev, odnosno njegovo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo pravo). Na takav zaključak vijeća jasno upućuju odredbe Glave XVII ZKP BiH, a posebno člana 195 stav 3 istog zakona, prema kojoj je “osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga (za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva) **dužna** da određeno označi svoj zahtjev i **da podnese dokaze**”, u kom cilju je i dostavljen nalaz i mišljenje vještaka.

37. Navedenim pristupom se implementira stanovište o ekspertizi kao institutu koji podliježe načelu raspravnosti, te otvaraju pretpostavke za ostvarenje koncepta tzv. kontradiktornog vještačenja (koncepta prisutnog u anglosaksonskom pravu, koji i u teoriji evropskokontinentalnog prava ima niz pristalica). Po tom principu, svaka zainteresovana stranka može da odredi vještaka ukoliko smatra da je to neophodno za odbranu njenih interesa, a za postupak vještačenja u novom krivičnom procesnom pravu BiH se upravo može reći da podliježe načelu kontradiktornosti vještačenja i da se odvija u skladu sa opštim krivičnoprocesnim principom raspravnosti.

38. U tom smislu, apelaciono vijeće u potpunosti podržava zaključak prvostepenog vijeća, zauzet u pogledu prigovora odbrane da vještačenje koje je obavljeno na zahtjev oštećene, samo zbog te činjenice, nije nezakonito. Po ocjeni ovog vijeća, činjenica što je vještakinja prof. dr. Alma Bravo – Mehmedagić angažovana od strane oštećene, nije bila takvog značaja da bi uticala na donošenje drugačije odluke. Pri tome valja naglasiti da iz podataka u spisu, pored već navedenog, proizilazi i to da je vještakinja pozvana na glavni pretres na kome je neposredno saslušana i tom prilikom dala detaljno obrazloženje nalaza i mišljenja, te bila podvrgnuta ne samo direktnom, nego i unakrsnom ispitivanju, kojom prilikom je odgovorila i na sva postavljena pitanja odbrane i suda. Takođe valja primjetiti da

se odbrana prethodno nije ni protivila pozivanju vještakinje na pretres i njenom saslušanju, niti je imala primjedbi na njenu stručnost i kompetentnost.

39. Što se tiče navoda braniteljice da je nalaz i mišljenje, kao dokaz, imao veliki doprinos, prilikom odmjeravanja kazne, apelaciono vijeće smatra da je i taj navod paušalan i neutemeljen. U vezi sa navedenim, pored neosnovanih tvrdnji o nezakonitosti vještačenja, valja napomenuti da se nalaz i mišljenje i ne pominje u nekom značajnijem kontekstu, nego samo kao jedan od više dokaza o postojanju značajnih zdravstvenih problema oštećene i nastalim psihičkim posljedicama, zajedno sa drugim dokazima iz kojih isto to proizilazi- sa iskazom oštećene, nekoliko saslušanih svjedoka i priložene medicinske dokumentacije, što je sve svakako valjalo imati u vidu. Pored toga, valja imati u vidu da je rješavanje imovinskopravnog zahtjeva sastavni dio krivičnog postupka i da se činjenice utvrđene u vezi s tim nesmiju isključivati iz konteksta svih drugih okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, značaja djela, njegove težine i njegovih posljedica. Opravdanje za mogućnost da krivični sud istovremeno odlučuje i o krivičnoj i o građanskoj stvari zasniva se na njihovoj povezanosti (građanska stvar proističe iz krivičnog djela), potrebi ostvarenja principa ekonomičnosti i cjelishodnosti i poboljšanju položaja oštećenog.

40. Pored iznesenog, zakonito provođenje ovako predviđenog postupka javlja se i kao jedna od barijera u sprečavanju kontradikcije između odluke o krivičnompravnom zahtjevu i odluke o imovinskopravnom zahtjevu proisteklom iz krivičnog djela. Dalje, isticanjem i zastupanjem svog imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku, oštećeni može da doprinese i pravilnom i potpunom utvrđivanju činjenica koje se odnose na krivično djelo i krivičnu odgovornost optuženog, a time i pravilnosti sudske odluke.

41. Nadalje, apelaciono vijeće ima u vidu da imovinskopravni zahtjev predstavlja, u suštini parnicu koja je smještena u okviru krivičnog postupka, koja se zbog toga vodi po pravilima krivičnog, a ne parničnog postupka, ali samo odlučivanje o predmetu parničnog postupka krivični sud vrši po pravilima građanskog prava (postojanje i obim prava, vrsta i visina štete, prosta, solidarna i podijeljena odgovornost, odgovornost trećih lica, naknada neimovinske štete itd.). U ovome se sastoji složenost u rješavanju imovinskopravnog zahtjeva (sud, pored normi krivičnog, primjenjuje i norme građanskog prava, što je za sudiju dodatno opterećenje).

42. Navedeno je ujedno i razlog da se postupak za rješavanje imovinskopravnog zahtjeva naziva i „adhezion“ ili „pridružen“ postupak, mada treba reći da tu, u stvari, i nema posebnog postupka već da sud samo u redovnom krivičnom postupku ima određena

ovlaštenja kad je ovaj zahtjev postavljen i da o njemu može da rješava istovremeno sa krivičnom stvari.

43. Kada je u pitanju odluka Vrhovnog suda FBiH na koju se braniteljica optuženog poziva u žalbi, apelaciono vijeće djeli stav prvostepenog suda da navedena odluka u konkretnom slučaju nije primjenjiva, jer se radi o vještačenju, koje je vezano za utvrđivanje elemenata krivičnog djela, a ne za odlučivanje o postavljenom imovinsko pravnom zahtjevu.

44. Dakle, suprotno prigovoru žalbe braniteljice optuženog Slavka Savića, po ocjeni ovog vijeća, u prvostepenoj presudi nije sadržana bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH.

Podosnov treći: Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude, presuda uopšte ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama

45. U okviru ovog žalbenog osnova braniteljica nalazi da presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, a koji se tiču oružanog sukoba, ističući da sud postojanje elemenata ratnog zločina i oružanog sukoba u Vogošći sredinom 1993. godine, obrazlaže iz objektivnih dokaza tužilaštva, pri čemu to čini na krajnje paušalan način.

46. Braniteljica takođe navodi da je sud postojanje oružanog sukoba utvrdio i na osnovu Odluke o proglašenju ratnog stanja od 20.06.1992. godine, pri čemu je zanemario činjenicu da je teritorija Vogošće kojoj je pripadao i Semizovac, bila pod kontrolom vojske Republike Srpske.

47. Nadalje, odbrana optuženog navodi da je izreka presude nerazumljiva, jer ne sadrži obavezne elemente koji opredjeljuju bitan element ratnog zločina, vrijeme početka i okončanja oružanog sukoba. Osim toga, sud je izbjegavao da navede vrijeme kada je optuženi prekomandovan u vojnu policiju, jer bi se time doveo u pitanje iskaz oštećene.

48. Također, kako ističe odbrana optuženog, ovakav stav suda je doveo do pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, ali i do povrede odredaba krivičnog postupka, i to u smislu da sud zanemaruje dokaze koji idu u prilog optuženog, a favorizuje dokaze koji idu u prilog optužbe.

Nalazi apelacionog vijeća

49. Apsolutno bitna povreda odredaba krivičnog postupka u skladu sa članom 297. stav tačka k) ZKP BiH postoji kad prvostepena presuda, kao formalni sudski akt, sadrži određene nedostatke u izreci i obrazloženju, koji su po svojoj prirodi takvi da onemogućavaju ispitivanje njene zakonitosti i pravilnosti.

50. U vezi sa tim, prvostepeno vijeće je na osnovu dokaza Tužilaštva ustanovilo da je na području BiH, u inkriminisanom periodu, bilo ratno stanje, a oružani sukob postojao između pripadnika VRS i ARBiH. Tu činjenicu potvrđuje i odluka Predsjedništva R BiH od 20.06.1992. godine, kojom je proglašeno ratno stanje. Odluka je stupila na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu R BiH", a ratno stanje je trajalo do donošenja odluke o ukidanju istog 22.12.1995. godine.

51. Uzimajući u obzir da za primjenu normi međunarodnog humanitarnog prava nije neophodno da su se stvarna borbena dejstva odigrala na tačno određenoj lokaciji, prvostepeno vijeće se i po ocjeni ovog vijeća, sasvim pravilno, nije ograničilo na ustanovljavanje postojanja oružanog sukoba u opštini Vogošća, nego na postojanje sukoba na široj teritoriji, čiji je sastavni dio i ova opština. Ovakav stav, i apelaciono vijeće u potpunosti podržava, a isti je izražen i u više odluka MKSJ.

52. Pored navedenog valja istaći da su svi svjedoci prilikom svojih svjedočenja bili identičnog stava u pogledu ratnog stanja na teritoriji Semizovca, odnosno opštine Vogošća, te je prvostepeni sud sasvim ispravno postupio kada je ovu činjenicu našao dokazanom.

53. Po ocjeni ovog vijeća, prvostepeno vijeće je u obrazloženju pobijane presude, za sve što je ocjenilo nesumnjivo utvrđenim i na tome zasnovane zaključke, dalo sasvim jasne, logične i savim prihvatljive razloge, kao i o svim odlučnim činjenicama, koje razloge u potpunosti prihvata i ovo vijeće, smatrajući da su isti rezultat pravilne i svestrane ocjene svih iznesenih dokaza i utvrđenih činjenica na glavnom pretresu.

54. Žalbeni navod odbrane da je izreka presude nerazumljiva, apelaciono vijeće odbija kao neosnovan. Naime, prvostepeni sud je, kako je to prethodno navedeno, utvrdio da je na području opštine Vogošća postojao oružani sukob. Ocjenom provedenih dokaza materijalne prirode, utvrđeno je angažovanje optuženog u inkriminirano vrijeme u svojstvu pripadnika VRS, odnosno Vogošćanske lake pješadijske brigade VRS. U tom smislu, i prema stavu ovog vijeća, bitno je da oštećena percipira optuženog kao naoružano lice, angažovano na

suprotnoj strani, te lice koje koristi taj položaj da bi izvršilo protivpravne radnje prema njoj, a sasvim je irelevantno što ista nije tačno znala kojoj jedinici pripada i što je imala pogrešnu predstavu da je i tada bio vojni policajac jer je često bio u njihovom društvu (a to je postao tek kasnije).

55. Osim toga, provedeni dokazi ne ostavljaju mjesta sumnji da je optuženi bio potpuno svjestan postojanja oružanog sukoba i okolnosti pod kojima se inkriminirani događaj desio, te je prema ocjeni ovog vijeća, saglasno nalazima prvostepenog vijeća, radnjama opisanim u izreci prvostepene presude iskoristio svoj položaj i nemoć oštećene da bi izvršio predmetno krivično djelo.

56. Prilikom obrazlaganja ovog žalbenog osnova, branilac ne ukazuje ni na jednu konkretnu povredu niti njene posljedice koje bi imale odlučujući uticaj na donošenje pobijane presude, nego praktično prelazi na vlastitu analizu dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, osporavajući stavove prvostepenog vijeća.

57. Prema ocijeni ovog vijeća, izreka prvostepene presude nije nerazumljiva, kako se to paušalno navodi u žalbi braniteljice optuženog, ne precizirajući u čemu se ogleda nerazumljivost, odnosno protivrječnost o kojoj govori. Nerazumljivost presude bi postojala, kada bi postojale dvojbe o tome šta je sud zaključio, odnosno, kada se ono što je zaključio ne bi moglo razumjeti, što ovdje očigledno nije slučaj. Naime, izreka pobijane presude je vrlo jasna, a razlozi iz obrazloženja u pogledu odlučnih činjenica nisu protivrječni sa izrekom, što čini neosnovanim i ovaj žalbeni prigovor odbrane.

58. Prvostepeni sud je po ocjeni ovog vijeća u pogledu odlučnih činjenica jasno naveo dokaze na kojima se zasniva pobijana presuda, dao sasvim logične i iscrpne razloge zbog čega određene činjenice uzima kao dokazane, a druge kao nedokazane. Prvostepeni sud je takođe na zadovoljavajući način prezentovao i obrazložio iskaze svjedoka kojima je poklonio punu vjeru, naveo zašto ih je ocijenio kao iskrena, objektivna i logična zapažanja. Isti pristup sud je imao i kada je rječ o svjedocima odbrane kojima nije povjerovao u cjelini ili u određenom dijelu. Slijedom navedenog, žalbeni navod odbrane da je prvostepeni sud favorizovao dokaze koji idu u prilog optužbe, a zanemario dokaze odbrane, ovo vijeće ocjenjuje neosnovanim.

59. Iz navedenih razloga, žalbeni prigovori kojima se ukazuje na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH, po ocjeni ovog vijeća, nisu osnovani i ne dovode u pitanje ispravnost i zakonitost pobijane presude.

Podosnov četvrti: Član 297. stav 2. ZKP BiH – bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

60. U okviru ovog žalbenog navoda, odbrana ističe da je Sud povrijedio načela presumpcije nevinosti i jednakosti stranaka u postupku, navodeći da je Sud prevashodno dužan da poštuje princip pretpostavke nevinosti i da očuva vanjski izraz nepristrasnosti.

61. Odbrana je, naime, tokom ovog postupka stekla dojam da se Sud apsolutno stavio na stranu optužbe, a što nedvojbeno proizilazi iz načina na koji je Sud ispitivao svjedoke, te zaključaka koje je predsjednica vijeća tokom suđenja donosila. Takav stav Suda, po stanovištu žalbe je rezultirao povredom načela „*in dubio pro reo*“.

62. Žalba u vezi navedenog dalje ističe da je predsjednica vijeća, prilikom svjedočenja svjedokinje „C“, kroz sugestivna pitanja navodila svjedokinju na odgovore o činjenicama o kojima svjedokinja uopšte nije ni govorila, niti je o njima išta znala. Da bi otklonila sumnju u iskaz ove svjedokinje, predsjednica vijeća na pitanje odbrane daje odgovor umjesto svjedokinje, te kroz apsolutno nedopustiv način, sugerije svjedokinji da se o vremenu kada se desilo silovanje oštećene ne može izjasniti, a što svjedokinja, sa druge strane i potvrđuje.

63. Dalje, odbrana navodi da je Sud povrijedio i načelo jednakosti stranaka u postupku, na način da je prihvatio dokaze tužioca, koji su praktično novi dokazi, a kojima se ne pobijaju navodi odbrane, ističući dalje da iako zakonska odredba propisuje pravo Suda, tužioca ili drugih organa koji učestvuju u postupku da slobodno cijene dokaze, ta sloboda nije apsolutna, niti neograničena. S tim u vezi, odbrana navodi da je Sud dužan da sve dokaze cijeni savjesno, svaki za sebe i u međusobnoj vezi, pri čemu ocjena ne smije biti proizvoljna.

64. Prema odbrani, svjedoci optužbe su iznijeli niz kontradiktornih tvrdnji, a što je Sud zanemario, pravdajući to protekom vremena, traumama, što djeluje krajnje pristrasno i neubjedljivo. Sa druge strane, iskaze svjedoka odbrane, sud je cijenio kao lažne, navodeći da se radi o rođacima i sl., koristeći iz njihovih iskaza samo dijelove koji bi mogli biti u prilog optužbe.

65. Braniteljica optuženog Savića je dalje u žalbi istakla da je sud iskaz svjedoka Dušana Čađe ocjenio kao lažan i da njegovom iskazu ne poklanja vjeru, a pri tome iznosi tvrdnje koje ne proizilaze iz samih dokaza, koje nisu istinite i tiču se susreta optuženog i oštećene, u situaciji kada je rat odavno završen. Nasuprot tome, sud bezrezervno prihvata objašnjenje oštećene koje se tiče naprijed pomenute činjenice i njenog susreta sa optuženim.

66. Nadalje, Sud je iskaz svjedoka Milorada Rajića cijenio kao iskaz sračunat na ekskulpiranje optuženog od odgovornosti, iako je njegov iskaz potkrijepljen materijalnim dokazima. Međutim, to za Sud, prema odbrani, nema nikakvog značaja.

67. Prema stavu odbrane, i pored činjenice da je oštećena jedini direktni svjedok silovanja, sve njene izjave u vezi sa tim događajem bilo kojem organu ili instituciji, moraju imati određenu dokaznu vrijednost, posebno što samo one ukazuju na istinitost svjedočenja.

Nalazi apelacionog vijeća

68. Vezano za prigovor braniteljice da je prvostepeni sud povrijedio načelo presumpcije nevinosti, apelaciono vijeće nalazi da predmetno načelo nije povrijeđeno u toku prvostepenog postupka, niti je povrijeđeno pravo na suđenje pred nepristrasnim sudom, na koje odbrana također neosnovano ukazuje.

69. Naime, cijeneći žalbu u svjetlu takvih prigovora, ovo vijeće iste nije moglo prihvatiti, obzirom da je prvostepeni sud doslijedno primjenjivao načelo pretpostavke nevinosti i to na način da je odluka o postojanju krivičnog djela, te odluka o postojanju krivične odgovornosti optuženog donesena od strane prvostepenog vijeća nakon provedenog glavnog pretresa, što je zasnovana na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu, pri čemu je svaki dokaz cijenjen pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, te o svemu relevantnom dati jasni i konkretni razlozi.

70. Uvidom u spis vijeće je utvrdilo da je predsjednica prvostepenog vijeća u skladu sa odredbom člana 262. stav 3. ZKP - a BiH u potrebnoj mjeri kontrolisala redosljed i način ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, pri čemu se vodilo računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, a da se pri tome svjedoci zaštite od uznemiravanja i zbunjivanja. Pitanja koja su postavljana od strane članova sudskog vijeća, kao i od predsjednice vijeća, postavljana su u cilju razjašnjenja određenih navoda svjedoka i

vještaka, pri čemu su ista proistekla iz rezultata direktnog, unakrsnog i dodatnog ispitivanja, a nikako nisu predstavljala znak postojanja predubjeđenja da je optuženi kriv, niti su favorizovala bilo koga, kako to odbrana u žalbi prikazuje.

71. Povodom žalbenog navoda odbrane da je Sud povrijedio načelo jednakosti stranaka u postupku time što je prihvatio dokaze tužioca kojima se ne pobijaju navodi odbrane, apelaciono vijeće ističe da je ovaj prigovor već obrazlagan u okviru žalbenog navoda povreda prava na odbranu (član 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH).

72. Pored navedenog, vijeće upućuje na član 14. MPGPP, koji u relevantnom dijelu glasi:

(Stav 1.): Svi su pred sudovima jednaki. Svako ima pravo da njegova stvar bude pravično i javno saslušana od strane nadležnog, nezavisnog i nepristrasnog suda, ustanovljenog zakonom, kcji će odlučivati bilo o osnovanosti ma kakve optužbe krivično-pravne prirode uperene protiv njega, bilo u sporovima o njegovim pravima i obavezama građanske prirode. (...)

(Stav 3. tačka e) Svako ko je optužen za krivično cjelo ima potpuno jednako pravo bar na sjedeća jamstva:

-da ispituje ili postigne da se ispituju svjedoci optužbe i da postigne da pristupe sudu i budu saslušani svjedoci u njegovu korist pod istim uslovima kao i svjedoci optužbe;

73. U relevantnom dijelu, član 6. stav 1. i 3. tačka d) EKLJP glasi:

(Stav 1.): Prilikom, utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)

(Stav 3. tačka d): Svako ko je optužen za krivično cjelo ima sjedeća minimalna prava:

d) da sam ispituje ili zahtjeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uslovima kcji važe i za svjedoka optužbe.

74. Navedeni standardi govore ne samo o jednakosti stranaka u krivičnom postupku, već i u drugim postupcima, kao i o jednakosti svih građana pred sudom. Razumljivo, u konkretnom slučaju bitan je aspekt jednakosti u vezi sa krivičnim postupkom.

75. Jednakost stranaka u krivičnom postupku je jedan od elemenata šireg koncepta pravičnog suđenja. Ono se ogleda kroz načelo jednakosti stranaka koje je jedno od temeljnih načela u krivičnom postupku. Kao takvo, propisano je i ZKP-om, međutim, ono nije konkretno definisano u ZKP-u, već je prožeto kroz cjelokupan procesni zakon i realizuje se kroz konkretne procesne radnje stranaka (i branioca), odnosno, ono se ogleda kroz princip jednakosti pravnih sredstava u krivičnom postupku (tzv. jednakost oružja, *equality of arms*) koje ima važnu ulogu u svim fazama krivičnog postupka, a u punom obimu dolazi do izražaja na glavnom pretresu. Ovaj princip se ogleda, na primjer, kroz: pravo stranaka (i branioca) da neposredno ispituju svoje svjedoke (direktno ispitivanje), kao i svjedoke suprotne strane (unakrsno ispitivanje); pravo stranaka da izvode dokaze kojim se pobijaju (osporavaju) navodi druge strane; pravo na žalbu (osim u slučajevima kada je to pravo zakonski uskraćeno, tj. kada žalba nije dopuštena); kao i mogućnost stranaka da se suprotstavljaju argumentima druge strane.

76. Kada navedeno dovedemo u vezu sa konkretnim žalbenim prigovorima braniteljice, te sadržajem spisa, zaključak ovog vijeća je da prvostepeno vijeće, suprotno tvrdnjama žalioca, nije povrijedilo načelo jednakosti stranaka u postupku.

77. Žalbeni navod braniteljice koji se tiče zakonske ocjene dokaza, apelaciono vijeće smatra neosnovanim. Ovu tvrdnju vijeće zasniva na pravilnom stavu prvostepenog vijeća da ne postoji zakonska obaveza da se u presudi izlože svi pojedini dokazi. Zakonska obaveza je razmatranje svih iznesenih dokaza prilikom donošenja odluke, jer bi bilo nesvrshodno da se svako svjedočenje i svaki materijalni dokaz, pojedinačno obrazlaže u presudi. Obaveza suda je bila da se bavi onim dokazima koji su nužni za ostvarenje svrhe presude, iz čega proizilazi da nije nužno raspravljati o baš svakom izvedenom dokazu.

78. U skladu sa članom 15. ZKP BiH, sud ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze. Pri tome je slobodna ocjena dokaza oslobođena od pravnih pravila, koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Vrijednost dokaza nije unaprijed određena, ni kvantitativno ni kvalitativno. Ocjena dokaza obuhvata logičku i psihološku ocjenu, te iako ne postoje pravna ni formalna pravila ocjene, ista je vezana za pravila ljudskog mišljenja i iskustva.

79. Apelaciono vijeće podržava zaključak prvostepenog vijeća u pogledu činjenice da se svjedočenje saslušanih svjedoka razlikovalo od izjava datih u istrazi. Međutim, stoji konstatacija da je riječ o dokazima subjektivne prirode, gdje su svjedoci bili izloženi veoma stresnoj situaciji i velikoj količini straha, te da nije moguće, niti realno očekivati da svi učesnici događaja u cijelosti i na isti način percipiraju situaciju, da jednako primijete sve

detalje, te kasnije, nakon 20 godina, imaju jednaku količinu sjećanja i da ga na identičan način reprodukuju, te opišu tok događaja, pogotovo u situacijama kada se iskazi daju u više navrata, što je u konkretnoj situaciji bio slučaj. Realno je i izvjesno da svjedoci nekog događaja drugačije primijete detalje, te da se tako i njihovi iskazi razlikuju u određenim detaljima, odnosno da neko ponudi više, a neko manje informacija, kao i da se svakim novim reprodukovanjem sjećanja mozaik slike događaja u određenoj mjeri drugačije prezentuje, na što u konačnici itekako bitan uticaj ima i sam način na koji je to saslušanje provedeno i pristup ispitivača. Stoga, sitne nepodudarnosti ne mogu biti dovoljne da cijelo svjedočenje učine nepouzdanim.

80. Prvostepeno vijeće je svoju odluku temeljilo prvenstveno na usmenim i neposrednim svjedočenjima, pri čemu izvjesne nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljaju relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Ako je svjedok decidno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije neće nužno dovesti u pitanje istinitost takvog iskaza, pa s tim u vezi, vijeće ovaj žalbeni navod braniteljice odbija kao neosnovan. Nadalje, apelaciono vijeće ističe da je prvostepeni sud cjenio i druge dokaze, ali isti nisu posebno obrazlagani, jer nisu na odlučujući način uticali na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je vijeće došlo na temelju provedenih dokaza.

81. Iako je odbrana optuženog saslušanjem svjedoka odbrane Dušana Čađe, Milorada Rajića i uložnim materijalnim dokazima nastojala tokom glavnog pretresa osporiti kredibilitet oštećene, ovo vijeće, kao i prvostepeni sud, nalazi da ti svjedoci, kao ni uloženi dokazi nisu doveli u pitanje kredibilitet oštećene, niti istinitost njenog svjedočenja.

82. Također, prema nalazima ovog vijeća, iskazu svjedoka odbrane Dušana Čađe prvostepeno vijeće, sasvim razumljivo nije poklonio potpunu vjeru jer je isti očito nastojao osporiti kredibilitet oštećene i predstaviti drugačiju prirodu odnosa oštećene i optuženog, zbog čega je njegov iskaz u tom dijelu i ovo vijeće ocijenilo sračunatim i datim u cilju umanjenja odgovornosti optuženog.

83. Osim toga, ovo vijeće ocjenjuje da je i iskaz svjedoka Milorada Rajića, u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica, bio neuvjerljiv i usmjeren na ekskulpiranje optuženog za radnje koje mu se stavljaju na teret. U svakom slučaju, navedeni iskazi ovih svjedoka nisu doveli u pitanje postojanje odlučnih činjenica koje se tiču pojedinačnih inkriminacija koje se optuženom stavljaju na teret, a o kojima oni nisu ni svjedočili.

84. Slijedom prethodno navedenog, valjalo je odbiti kao neosnovane žalbene prigovore braniteljice optuženog da je prvostepeno vijeće počinilo bitne povrede odredbi člana 3. ZKP BiH (Pretpostavka nevinosti i *in dubio pro reo*), člana 14. stav 2. ZKP BiH (Jednakost u postupanju), kao i člana 15. ZKP BiH (Slobodna ocjena dokaza)

III - ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BIH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA

Standardi za odlučivanje po žalbi

85. Svaki podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona mora, kako je već rečeno, navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

86. U slučaju kada povreda zakona proizilazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, žalbeno vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati relevantna činjenična utvrđenja pretresnog vijeća. Time žalbeno vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku, nego primjenjuje odgovarajuću pravnu normu na dokaze sadržane u spisu u nedostatku dodatnih dokaza, te mora utvrditi da li je i ono samo uvjereno, isključujući svaku razumnu sumnju, u činjenično utvrđenje koje odbrana osporava prije nego što potvrdi to činjenično utvrđenje po žalbi.

87. U slučaju kada žalbeno vijeće zaključi da je pretresno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjereno u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće, žalbeno vijeće će preinačiti presudu u svjetlu pravilne primjene zakona i po potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, kako je to i propisano članom 314. i 308. ZKP BiH.

ŽALBA BRANITELJICE OPTUŽENOG SLAVKA SAVIĆA

88. Prema navodima žalbe, prvostepeni sud je našao za utvrđeno da je optuženi povrijedio osnovne garancije koje zaštićena kategorija stanovništva uživa u skladu sa odredbama Konvencije, odnosno da je prekršio odredbe zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije, ističući pri tome da je oštećena dobrovoljno došla iz Sarajeva na teritoriju

Semizovca, zbog čega se ne može govoriti o licu koje je zaštićeno Konvencijom, niti o oštećenju kao civilu koji je u vlasti neprijateljske strane.

Nalazi apelacionog vijeća

89. Apelaciono vijeće u vezi sa navedenim ističe da je u ljudskoj prirodi da se majka brine za svoju djecu bez obzira na sve prepreke i opasnosti, te da je oštećena upravo zbog tog majčinskog instikta, svojevrijem sa slobodne teritorije Sarajeva došla na teritoriju Semizovca, u vrijeme kada je Vojska RS - a na tom području uspostavila svoju vlast, iako je znala da kao pripadnik tamo manjinskog naroda u odnosu na većinski srpski, može biti izložena raznim neprijatnostima i nehumanom postupanju.

90. Status zaštićenih lica u skladu sa članom 3. stav 1. Konvencije, uživaju sve osobe koje za vrijeme trajanja oružanog sukoba ne poduzimaju nikakvo učešće u neprijateljstvima, uključujući čak i pripadnike vojnih ili policijskih formacija, koji su položili oružje ili lica koja su onesposobljena za borbu uslijed bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga.

91. Dakle, prema ocjeni ovog vijeća, prvostepeni sud je pravilno zaključio da saslušani svjedoci optužbe potvrđuju da oštećena u vrijeme inkriminiranih događaja nije učestvovala neposredno u neprijateljstvima, odnosno da je u vrijeme počinjenja djela imala status civila, budući da je u toku ratnog stanja živjela u Semizovcu kao samohrana majka sa svojom mladb. kćerkom, dakle, na teritoriji u vlasti druge strane u sukobu, iz čega jasno proizilazi da je uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija.

92. Slijedom navedenog, apelaciono vijeće je i ovaj žalbeni navod braniteljice odbilo kao neosnovan, a time i ovaj žalbeni osnov.

IV - OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

Standardi za odlučivanje po žalbi

93. Standard koji žalbeno vijeće treba primijeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost.

94. Žalbeno vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka isključujući svaku razumnu sumnju. Neće svaka činjenična greška biti razlog da žalbeno vijeće ukine presudu, nego samo ona greška koja je uzrokovala nepravilnu presudu što se kvalifikuje kao krajnje nepravičan ishod sudskog postupka, kao u slučaju kada je optuženi osuđen uprkos nedostatku dokaza o biću krivičnog djela.

95. Prilikom utvrđivanja da li je zaključak pretresnog vijeća bio opravdan, žalbeno vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće. Žalbeno vijeće ima na umu, kao opšte načelo da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene na glavnom pretresu prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti pretresnog vijeća. Stoga žalbeno vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće.

96. Žalbeno vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje pretresnog vijeća samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjalo pretresno vijeće ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna."

97. U odnosu na neposredne i posredne dokaze Ustavni sud Bosne i Hercegovine naglašava da dokazivanje činjenica putem posrednih dokaza nije samo po sebi u suprotnosti sa načelom pravičnog suđenja, u skladu sa članom 6. stav 1. EKLJP.⁵ Međutim, dokazanost činjenice putem posrednih dokaza mora se utvrditi izvan svake razumne sumnje, gdje mora postojati čvrsta i logična povezanost tako da činjenični zaključak pretresnog vijeća bude jedini mogući zaključak na osnovu dokaza. Kriterij koji se primjenjuje jeste razumna sumnja. Vrlo rijetko se činjenica može dokazati izvan svake

⁵ M.Š., AP-661/04 (Ustavni sud BiH), Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. aprila 2005. godine, para. 36.

sumnje, ali svakako, kao kada se sastave svi dijelovi neke slagalice, posredni dokazi mogu ponekad biti uvjerljiviji od svjedočenja neposrednog očevidca koje može biti podložno varljivosti ljudske percepcije.

Žalba BRANITELJICE optuženog SLAVKA SAVIĆA

98. U okviru osnova za žalbu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, braniteljica optuženog najprije ističe da je prvostepeni sud neosnovano prihvatio tvrdnje oštećene da je optuženi nad njom izvršio silovanje dva puta, na način kako je to opisano optužnim aktom, postavljajući pitanje iz kojih razloga je oštećena predmetno krivično djelo prijavila tek po proteku vremenskog perioda od 15 godina nakon učinjenja djela.

99. U tom smislu, odbrana navodi da ni jedan objektivan sud ne može prihvatiti kao istinit iskaz oštećene kada je Udruženju žena žrtava rata (U.Ž.Ž.R.) prvi put prijavila silovanje, prilikom čega je istakla kako je krajem februara 1993. godine silovao nepoznati vojni policajac u Domu penzionera, da bi potom tvrdila kako ju je početkom marta 1993. godine silovao optuženi. Pri tome, drugo silovanje od strane optuženog, trudnoću i abortus, oštećena nije pominjala.

100. Braniteljica je u vezi sa navedenim istakla da je oštećena bila kontradiktorna i u svojim iskazima na glavnim pretresima, navodeći da je na pretresu održanom dana 16.02.2015. godine istakla kako je silovana od nekog čovjeka početkom 1992. godine, koji ju je odveo svojoj kući, da bi nakon što joj je predočena izjava data u U.Ž.Ž.R., istakla da je silovana i od nepoznatog vojnog policajca, dok je na pretresu održanom dana 04.05.2015. godine tvrdila da je prvi put silovana od strane optuženog. Braniteljica, shodno tome, ističe da je sud morao imati u vidu niz nepodudarnosti, a ne iskaz oštećene ocijeniti kao detaljan i uvjerljiv, potkrijepljen iskazima drugih saslušanih svjedoka, smatrajući da je kvalifikacija suda u pogledu navedenih nedosljednosti - "sitne nepodudarnosti", potpuno neprihvatljiva.

101. Braniteljica ističe da je oštećena iznosila različite tvrdnje i u pogledu osoba kojima se povjerala o navodnom silovanju, odnosno vremenu kada je pričala o tome. Tako je istakla da se u ratu povjerala samo A. S., te svojoj sestri nakon rata, da bi zatim tvrdila da je pričala i svjedokinji "C" u ratu, te svojoj kćerki nakon rata.

102. Prema odbrani je apsolutno neshvatljivo i da je sud povjerovao iskazu svjedokinje Razije Sejdić, koji je sam po sebi, na prvi pogled apsolutno lažan, a sud nije dao nikakve valjane i arumentovane razloge o tome zašto vjeruje ovoj svjedokinji i pored navoda oštećene da joj o silovanju nikada nije pričala, kao ni o tome kako je svedokinja Sejdić vidjela optuženog kao milicionera mjesec dana nakon silovanja, a iz objektivnih dokaza jasno proizilazi da on u to vrijeme nije bio milicioner.

103. Kada je u pitanju iskaz svjedokinje "E", sud je, prema odbrani, apsolutno zanemario činjenicu da je u pitanju kćerka oštećene, koja je vrlo motivisana da svojim iskazom potvrdi navode svoje majke, pa na pretresu iznosi niz nelogičnosti na okolnost dolaska optuženog ispred njihove kuće u kojoj su živjele u inkriminisanom periodu. Odbrana navodi da je sud u konkretnom slučaju bio dužan dati logično i argumentovano obrazloženje o tome kako određene kontradiktornosti smatra istinitim i uvjerljivim svjedočenjem.

104. Osim toga, braniteljica navodi i da je iskaz svjedokinje Ane Stojadinović u istoj mjeri nelogičan kao i iskaz oštećene, budući da je ova svjedokinja tvrdila kako oštećenu nije ništa pitala o silovanju i da zna za samo jedno silovanje i abortus, što je prema odbrani nelogično jer joj je bila jedina prijateljica u ratu.

105. Odbrana je na kraju istakla da se iskazu svjedokinje "C" ne može vjerovati iz razloga što u bitnim detaljima nije ni sličan iskazu oštećene, kao ni iskazu svjedokinje "B" – sestre oštećene, a s obzirom da je ista sigurno zainteresovana za ishod postupka. Osim toga, braniteljica je navela da sud nije dao argumentovane razloge zbog čega ne poklanja vjeru iskazu svjedokinje "D", konačno zaključujući da sud van razumne sumnje nije mogao utvrditi da je optuženi Savić počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, jer je sve iskaze svjedoka optužbe cijenio neobjektivno, dok s druge strane, svjedocima odbrane nije vjerovao, pa je odbrana stekla dojam da je sud unaprijed formirao negativan stav prema dokazima odbrane.

Nalazi apelacionog vijeća

106. Apelaciono vijeće nalazi da su žalbeni prigovori braniteljice optuženog u pogledu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja nedovoljno uvjerljivi i da nisu doveli u sumnju činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepenog vijeća.

107. Ocjenom žalbenih navoda i u vezi s tim provedenih dokaza, apelaciono vijeće je, jednako kao i prvostepeno vijeće, zaključilo da je oštećena na iskren i uvjerljiv način opisala dva istovjetna događaja odvođenja, a potom i silovanja od strane optuženog, ne nalazeći kontradiktornosti u njenim iskazima koje bi dovele u sumnju postojanje odlučnih činjenica koje karakterišu krivično djelo za koje je optuženi Slavko Savić oglašen krivim.

108. Naime, iz provedenih dokaza, a prije svega iskaza oštećene i njene kćerke, jasno proizilazi da je optuženi u neutvrđene dane u mjesecima maju i junu 1993. godine došao ispred kuće oštećene u mjestu Semizovac, opština Vogošća, koja je tu stajala sa malodobnom kćerkom, da je prišao oštećenoj, izvadio pištolj i stavio ga pod bradu oštećene, a zatim joj naredio da uđe u vozilo. Nakon što je učinila kako joj je naređeno, optuženi je odvezao vozilo i parkirao ga na autobusku stanicu u mjestu Krivoglavci, te je u pomenutom vozilu izvršio silovanje nad oštećenom. Oštećena je na istovjetan način opisala odvođenje od strane optuženog i drugi put.

109. Apelaciono vijeće primjećuje da braniteljica prilikom pobijanja presude po ovom žalbenom osnovu, uglavnom nastoji diskreditovati iskaz oštećene dat na glavnom pretresu, dovodeći ga u vezu sa njenim ranijim iskazima, te iskazima drugih svjedoka. Međutim, u vezi stim valja primjetiti da se odbrana prilikom ovakvog pobijanja uglavnom dotiče činjenica koje s aspekta utvrđivanja krivičnopravne odgovornosti optuženog za konkretne radnje koje su mu stavljene na teret, ne predstavljaju odlučne činjenice, a što se prožima kroz sve žalbene navode po predmetnom žalbenom osnovu.

110. Tako ovo vijeće nalazi neutemeljenim prigovore odbrane usmjerene na kontradiktornosti u iskazima oštećene u pogledu vremenskog razmaka između dva događaja, odnosno, dva silovanja, u kom smislu odbrana postavlja pitanje kako je moguće da je oštećena zaboravila datume tih događaja.

111. Apelaciono vijeće u tom pogledu, kao sasvim razložno prihvata obrazloženje iz pobijane presude - da je rat sam po sebi traumatičan i da je oštećena preživjela mnoge traumatične događaje, pa je s obzirom na to sasvim razumljivo zašto se ista nije mogla precizno odrediti u pogledu tačnih datuma kada su se inkriminirani događaji desili. Ipak, bitno je istaći da je oštećena potvrdila da je to približno bilo u razmaku od jednog mjeseca ili prije isteka jednog mjeseca.

112. Shodno navedenom u pogledu traumatičnosti događaja, okolnosti pod kojima su se isti dogodili, te brojnosti istih, apelaciono vijeće nalazi neosnovanim i prigovor odbrane u pogledu protoka vremenskog perioda od inkriminiranih događaja do vremena kada je oštećena prvi put prijavila iste, kao izaključke koje u vezi s tim žalba izvodi.

113. Naime, činjenica da je oštećena inkriminirane događaje prvi put prijavila po proteku 14 godina od vremena kada su se isti dogodili, po ocjeni ovog vijeća, prije svega govori o intenzitetu njenog straha i dubini psihičke traume kojoj je bila izložena cijelo vrijeme. S tim u vezi, sasvim se logičnim nameće pitanje koji je to ispravni a koji pogrešan način reagovanja na traumatsko iskustvo, s obzirom da svaki pojedinac, na traumatsko iskustvo reaguje na sebi svojstven način.

114. Činjenica je da se osobe izložene seksualnim deliktima, gotovo u pravilu, nedugo poslije samog čina, povlače u sebe pokušavajući zaboraviti taj čin, pa se tek nakon protoka određenog vremena, "otvore" i podijele to svoje traumatsko iskustvo sa drugima. Koliko vremena će proći od čina silovanja do "otvaranja", apsolutno je individualna stvar i zavisi od jačine ličnosti, njenog svetonazora, običaja i shvatanja sredine u kojoj živi i niza drugih činjenica i okolnosti. Posljedice seksualnih zločina, posebno silovanja, izuzetno su bolna, šokantna i teška, budući da se u takvim slučajevima napada moralni integritet ličnosti, koji je kod mnogih osoba izjednačen s vrijednošću života, pa i više od toga.

115. Stoga ovo vijeće smatra da je prvostepeni sud s razlogom odbacio tvrdnje odbrane da je oštećena, s obzirom na činjenicu da je događaj prijavila tek 2007. godine, iskonstruisala cijeli događaj, kako bi, između ostalog, ostvarila i pravo na penziju. Prema mišljenju ovog vijeća, a u kontekstu razjašnjenja pitanja da li je zločin počinjen, posmatrano u kontekstu rata i njegovih posljedica, sasvim je nebitan momenat kada žena odluči da prijavi silovanje ili kada odluči da o tome govori.

116. S tim u vezi, valja naglasiti da seksualno nasilje u pravilu, osim dugotrajnih i teških psiholoških posljedica, ostavlja i jake posljedice na socijalni život osobe koja ga je preživjela, a nisu rijetki slučajevi da osoba ostaje sama, bez podrške i pomoći svojih najbližih, rodbine i prijatelja. Osobe koje prežive seksualno nasilje, a pritom su ga prijavile ili nekome ispričale, ostaju „obilježene“ i izolovane, izložene raznim primjedbama, komentarima i savjetima, i to kroz duže vremensko razdoblje. Žene koje su preživjele seksualno nasilje proživljavaju i značajan stepen emocionalne i fizičke boli za vrijeme silovanja, neposredno nakon silovanja, ali i duže vremena nakon toga. Apelaciono vijeće

je slijedom svega navedenog, žalbeni prigovor koji se tiče protoka vremena roka od izvršenja inkriminiranih radnji do vremena kada je oštećena iste odlučila prijaviti, kao i zaključke koje žalba izvlači iz te činjenice, ocijenilo neosnovanim.

117. Nadalje, kada su u pitanju žalbeni prigovori koji se tiču iskaza oštećene i njenih ranijih iskaza, apelaciono vijeće nalazi da je iskaz oštećene dat u U.Ž.Ž.R, u pogledu odlučnih činjenica u suštini istovjetan iskazu koji je dala u Tužilaštvu BiH.

118. U tom smislu, činjenica da oštećena nije pominjala drugo silovanje koje se desilo na isti način kao i prvo, kao ni trudnoću i abortus, prema mišljenju ovog vijeća je sasvim razumljivo usljed osjećaja krivice i pretrpljenog straha. I ovo vijeće je prilikom ocjene iskaza oštećene uočilo da je ista u više navrata drugačije opisivala ranija silovanja od strane drugih lica, međutim, te nepodudarnosti ne dovode u pitanje istinitost njenog kazivanja kada su u pitanju inkriminirani događaji, s obzirom da je oštećena tokom cijelog postupka saglasno i uvjerljivo opisivala način izvršenja silovanja koje je nad njom izvršio optuženi Savić. Stoga apelaciono vijeće nalazi pravilnim zaključak prvostepenog vijeća da činjenica da li je oštećena eventualno silovana od strane drugog lica ne utiče na ispunjenost odlučnih činjenica u ovom predmetu, budući da je oštećena na jasan i precizan način, u oba navrata, identifikovala optuženog kao počinioca inkriminiranih radnji.

119. Kao što to pravilno zaključuje i prvostepeno vijeće, silovanja počinjena nad oštećenom od strane drugih lica nisu predmet ovog postupka, dok određene nedosljednosti u iskazu oštećene ili pak svjedoka, u pogledu inkriminiranih radnji u ovom predmetu, ne znači da se takvi iskazi automatski moraju odbaciti kao nepouzdana. Apelaciono vijeće je stoga navedeni prigovor odbrane ocijenilo neosnovanim, podsjećajući da je isti, dijelom, razmotren i u okviru žalbenih prigovora kojima se presuda pobija po žalbenom osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, u paragrafima 80. i 81. ove presude.

120. U vezi sa prigovorom odbrane da prvostepeno vijeće zanemaruje navode svjedokinje "D", ne dovodeći njen iskaz u vezu sa drugim iskazima svjedoka, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi razložno i sveobuhvatno analiziralo iskaz svjedokinje "D", te upravo isti dovelo u vezu sa ostalim provedenim dokazima, odnosno iskazima drugih svjedoka. Činjenica je i u ovom slučaju da se navodi iz iskaza svjedokinje "D" uglavnom odnose na periferne okolnosti, a ne na odlučne činjenice kojim bi sumnja u utvrđeno činjenično stanje od strane prvostepenog vijeća bila opravdana. Međutim, i pored toga, valja istaći da većina navoda koje u svom iskazu iznosi

svjedokinja "D", nisu potkrijepljena navodima drugih svjedoka, što je prvostepeno vijeće posebno i detaljno obrazložilo, te i ovo vijeće zaključuje da se kroz saslušanje ove svjedokinje samo pokušao osporiti kredibilitet oštećene.

121. Iz pobijane presude je naime, vidljivo da je prvostepeno vijeće dalo jasne i argumentovane razloge zašto ovoj svjedokinji nije poklonio vjeru, smatrajući da je njen iskaz prvenstveno usmjeren na osporavanje istinitosti iskaza oštećene, te prikazivanju iste kao promiskuitetne ličnosti, odnosno, prikazivanju dobrovoljne prirode odnosa oštećene sa optuženim, koje teze nisu našle uporište u iskazima drugih svjedoka. S obzirom na takvo stanje stvari, apelaciono vijeće nalazi da ni ovi žalbeni prigovori nisu doveli u sumnju činjenično stanje utvrđeno od strane prvostepenog vijeća, niti su osnovani žalbeni prigovori da prvostepeno vijeće iskaz svjedokinje "D" nije dovelo u vezu sa iskazima drugih svjedoka, shodno čemu su i ovi žalbeni prigovori odbijeni kao neosnovani.

122. Nadalje, u pogledu žalbenih prigovora kojima se nastoji ukazati na nepodudarnosti u iskazima oštećene u pogledu pripadnosti optuženog određenoj vojnoj formaciji i tvrdnjama odbrane da je oštećena znala kojoj vojnoj formaciji isti pripada, apelaciono vijeće u potpunosti podržava zaključak prvostepenog vijeća, ocjenjujući da oštećena, s obzirm na njen status, nije ni bila dužna znati kojim jedinicama je optuženi pripadao u inkriminisano vrijeme, niti bi eventualna drugačija percepcija u tom pogledu imala uticaj na utvrđeno činjenično stanje i odlučne činjenice koje karakterišu biće predmetnog krivičnog djela. Pri tome, svakako treba imati u vidu da oštećena usljed traumatizacije okolnostima pod kojim je djelo izvršeno, nije ni bila u stanju tačno percipirati pripadnost optuženog određenoj strukturi, te je slijedom navedenog apelaciono vijeće i ovaj žalbeni prigovor ocijenilo neosnovanim.

123. Isto tako, kada su u pitanju prigovori odbrane usmjereni na različite tvrdnje oštećene u pogledu osoba kojima se povjerila o preživjelim silovanjima, apelaciono vijeće primjećuje da zaista postoje određene nedosljednosti u iskazima oštećene u pogledu osoba i vremena kada se tim osobama povjerila / ispričala o silovanjima. Međutim, jednako kao i prvostepeno vijeće, apelaciono vijeće nalazi da je riječ o perifernim devijantnostima iskaza koje ni u kom slučaju ne dovode u pitanje ispunjenost odlučnih činjenica, te je apelaciono vijeće iz tih razloga, i u ovom slučaju žalbene prigovore odbilo kao neosnovane.

124. Odbrana u žalbi ističe i da je sud u potpunosti poklonio vjeru iskazu svjedokinje Razije Sejdić, iako je isti suprotan iskazu oštećene, te da o tome nije dao nikakve valjane niti argumentovane razloge.

125. Suprotno navedenom, apelaciono vijeće konstatuje da je prvostepeno vijeće u obrazloženju presude posebno analiziralo i iskaz svjedokinje Razije Sejdić, upoređujući ga sa iskazima drugih svjedoka, nakon čega je ocijenilo da isti nije bio dosljedan u pogledu odlučnih činjenica, niti saglasan sa drugim dokazima, osim u pogledu pružanja zaštite kćerki oštećene. Prvostepeno vijeće je pri tome dalo razloge zbog čega je ocijenilo da iskaz ove svjedokinje nije relevantan u pogledu činjenica koje se tiču identifikacije optuženog.

126. S tim u vezi, treba istaći da je prvostepeno vijeće prihvatilo iskaz ove svjedokinje samo u dijelovima koji su potvrđeni iskazima drugih svjedoka, i to u dijelu kada svjedokinja navodi da je oštećena od strane optuženog odvedena u maju, odnosno junu 1993. godine, jer je tada do nje došla kćerka oštećene i kroz plač rekla da joj je odvedena mama i da je lice koje ju je odvelo upotrijebilo pištolj, a koje sve činjenice je svojim iskazom potvrdila i kćerka oštećene.

126. S obzirom da ostali navodi iz iskaza ove svjedokinje nisu potkrijepljeni drugim dokazima, to ih prvostepeni sud nije ni prihvatio, dajući posebno obrazloženje u tom smislu. Shodno tome, apelaciono vijeće je ocijenilo neosnovanim prigovor odbrane da prvostepeno vijeće nije dalo obrazloženje u pogledu nesaglasnosti iskaza ove svjedokinje i oštećene.

127. I apelaciono vijeće je primjetilo da je svjedokinja Razija Sejdić prilikom davanja iskaza bila neuvjerljiva u pogledu identifikacije optuženog, tvrdeći najprije da je oštećenu silovao "neki Savić", a potom da joj je poznato ime Savića koji je i nju maltretirao, a koji je iz Malešića – Mladen Savić, a nije joj poznato da li je bilo još Savića u Semizovcu. Osim toga, svjedokinja nije bila sigurna ni da li je pogledala u Savića kojeg joj je jedne prilike pokazao suprug, govoreći joj da je to Savić koji je silovao oštećenu. S obzirom na sve navedeno, prvostepeno vijeće je i prema nalazima ovog vijeća, iskaz svjedokinje Razije Sejdić pravilno ocijenilo nepouzdanim u pogledu identifikacije optuženog.

128. S druge strane, i ovo vijeće je nakon sveobuhvatne analize izvedenih dokaza zaključilo da je u pogledu identifikacije optuženog iskaz oštećene nedvosmislen, potkrijepljen drugim dokazima, prije svega iskazom njene kćerke, te je u tom smislu od

posebnog značaja činjenica da je oštećena poznavala optuženog i prije rata, odnosno, da mu je u inkriminisano vrijeme, kada je dolazio po nju, znala ime i prezime. S tim u vezi, neosnovan je i prigovor odbrane da je iskaz oštećene, ukoliko je već jedini na kojem se zasniva osuđujuća presuda, nelogičan i neuvjerljiv, budući da ni za ovo vijeće nije bilo dvojbe u pogledu identifikacije optuženog kao počinioca krivičnog djela, niti je odbrana navela konkretne razloge zbog kojih smatra nelogičnim da su se dva inkriminisana događaja mogla desiti na potpuno identičan način.

129. Nadalje, apelaciono vijeće je ocijenilo neosnovanim i prigovore odbrane kojima se tvrdi da je iskaz svjedokinje A. S. nelogičan i da nije u skladu sa njenim ranijim iskazima. Prema nalazima ovog vijeća, iskaz ove svjedokinje je u pogledu odlučnih činjenica identičan iskazu oštećene, dok u pogledu određenih nepodudarnosti u njenim iskazima, valja naglasiti da je riječ o perifernim činjenicama koje nisu relevantne, odnosno, koje nisu od uticaja za izvođenje zaključka o postojanju ili nepostojanju konkretnih inkriminisanih radnji optuženog. Pri tome, valja naglasiti da je ova svjedokinja iznosila samo ona saznanja koja su joj posredno poznata, a ovo vijeće, suprotno tvrdnjama odbrane, na osnovu kazivanja ove svjedokinje nije zaključilo da se radi o sračunatom pokušaju svjedokinje da pomogne oštećenoj, jer se iz njenog iskaza nije moglo utvrditi da je ista bila zainteresovana za ishod postupka, kako to neosnovano tvrdi odbrana.

130. Pri tome, činjenica da oštećena nije svjedokinji A. S. pričala o drugom silovanju nije od posebnog značaja, s obzirom da je i sama oštećena na glavnom pretresu navela kako je A. S. ispričala samo određene detalje oko prvog silovanja i posljedice istog.

131. Prema ocjeni apelacionog vijeća, a suprotno žalbenim prigovorima, prvostepeno vijeće je pravilno poklonilo vjeru i iskazu svjedokinje "B" – sestre oštećene, s obzirom da je njen iskaz identičan iskazu oštećene u pogledu odlučnih činjenica u vezi sa inkriminisanim događajima. Pri tome, izvedeni zaključak prvostepenog vijeća - da je logično da je oštećena više detalja oko samog silovanja i načina izvršenja djela povjerala svojoj sestri, sa kojom je vezana krvnim srodstvom, nego bilo kojoj drugoj osobi, ovo vijeće nalazi sasvim razumljivim, a suprotne žalbene navode odbrane neosnovanim.

132. Odbrana je i iskaze svjedokinje "C" ocijenila veoma upitnim, pokušavajući određene događaje koje je oštećena doživjela tokom rata, a o kojima je svjedočila, jednako kao i svjedokinja "C", povezati sa inkrimisanim događajima, te na taj način prikazati određene kontradiktornosti u iskazima svjedokinje "C". Činjenica je da se oštećena u svojim iskazima prisjećala mnogih događaja iz rata, o kojima je pričala i

svjedokinji "C", međutim, i ovo vijeće smatra da je svjedokinja u odlučnom dijelu, u fazi istrage i na glavnom pretresu, na isti način opisivala posredna saznanja koja su joj poznata vezano za izvršena silovanja nad oštećenom od strane optuženog. Stoga je po ocjeni ovog vijeća, prvostepeno vijeće pravilno postupilo kada je istoj poklonilo vjeru.

133. Nadalje, braniteljica je u žalbi navela kako nije sporno da se na iskazu samo jednog svjedoka, u konkretnom slučaju oštećene, može zasnivati osuđujuća presuda, međutim, da bi to bio slučaj, takav iskaz mora biti uvjerljiv i logičan, što iskaz oštećene prema odbrani nije. Apelaciono vijeće i ovaj prigovor odbrane nalazi neosnovanim budući da su svi iskazi oštećene u pogledu odlučnih činjenica nedvojbeni, odnosno, oštećena u svim izjavama kao počinioca protivpravnih radnji prema njoj, a koje su predmet ovog krivičnog postupka, označava optuženog Slavka Savića.

134. Odbrana je i u pogledu iskaza svjedokinje "E" tvrdila da je prvostepeni sud u potpunosti zanemario činjenicu da je u pitanju kćerka oštećene, koja je vrlo motivisana da svojim iskazom potvrdi navode svoje majke, pa u tom smislu na pretresu iznosi niz nelogičnosti na okolnost dolazaka optuženog ispred njihove kuće u kojoj su živjele u inkriminisanom periodu, kao i na okolnost dolazaka drugih osoba u njihovu kuću.

135. Imajući u vidu činjenicu da je oštećena sa svojom malodobnom kćerkom na teritoriji Semizovca, u ratu, kao pripadnica manjinskog Bošnjačkog naroda bila potpuno nezaštićena, doživjevši mnoge neprijatnosti u vidu prijetnji, psihičkih maltretiranja, fizičkih nasrtaja, dolazaka mnogih vojnika u njenu kuću uz prijetnje, a što je sve potvrđeno iskazima brojnih svjedoka, to apelaciono vijeće smatra da je sasvim razumljiva određena nepodudarnost iskaza oštećene i svjedokinje "E". Pri tome, svakako, posebno treba imati u vidu životnu dob ove svjedokinje u vrijeme izvršenja inkriminiranih radnji i tokom ratnog perioda uopšte.

136. Odbrana se posebno osvrnula na nedosljednosti u iskazu svjedokinje "E" u pogledu dolaska izvjesnog Vele Antića u kuću u kojoj je živjela sa svojom majkom, ističući da je oštećena navela kako ju je isti tukao, što svjedokinja "E" ne potvrđuje. Međutim, ovo vijeće nalazi da iz iskaza svjedokinje "E" proizilazi kako se ista sjeća da je jedne prilike Vele Antić bio ljut na njenu majku i da joj je prijetio, ali ne zna da ju je tada tukao, što su po nalazima ovog vijeća, a zbog svega naprijed navedenog, samo sitne nedosljednosti (moguće je da je i nije tukao u prisustvu svjedokinje "E"), kojima se odlučne činjenice u pogledu izvršenja djela za koje je optuženi oglašen krivim svakako ne dovode u pitanje, niti se zbog toga može zaključiti da je riječ o nekredibilnoj svjedokinji.

137. Ovo vijeće u pogledu inkriminiranih događaja ne nalazi da je svjedokinja "E" svojim iskazom sračunato nastojala pomoći majci, s obzirom da je sama navela kako je o silovanjima saznala tek nakon rata, ne opisujući detalje silovanja niti navodeći u koju svrhu je optuženi odvodio njenu majku, a određene razlike u iskazima oštećene i njene kćerke, i po nalazima ovog vijeća su sasvim normalne i nisu takvog karaktera da bi dovele u pitanje saglasnost ovih svjedokinja u odlučnom dijelu. Naprotiv, više razloga za sumnju u vjerodostojnost iskaza svjedokinje "E" bi bilo da se radilo o potpuno identičnim iskazima, što bi upućivalo na mogućnost postojanja dogovora u funkciji pomoći majci, koju žalba potencira.

138. Nadalje, neosnovana je i tvrdnja odbrane da je oštećena bila zaštićena u toku rata i u inkriminisanom periodu, jer je istu štitiio izvjesni Miloš Jovanović, a s obzirom da je sam Miloš Jovanović, u svojstvu svjedoka na glavnom pretresu naveo kako nije znao šta se u Semizovcu dešavalo u svakom momentu jer je išao na borbene linije, što isključuje mogućnost da se starao o oštećenoj i da joj je u svakom momentu mogao pružiti adekvatnu zaštitu.

139. Također, prema nalazima ovog vijeća, neosnovana je i tvrdnja odbrane da je oštećena bila zaštićena jer je u inkriminisanom periodu bila u ljubavnoj vezi sa Velom Antićem. Ovo iz razloga što je kako je već ranije navedeno, isti u više navrata dolazio njenoj kući i prijetio joj, a sama oštećena je u svom iskazu tvrdila da ta veza nije mogla uspjeti "jer je ona Bošnjakina a on Srbin". Osim toga, nesumnjivo je da se samo povremenim dolascima, ne može obezbjediti zaštita u svako doba, pogotovo u ratnim uslovima, čak ako se to stvarno i želi. Stoga i ovo vijeće cijeni pravilnim stav prvostepenog vijeća o neprihvatanju ovakve teze odbrane.

140. Apelaciono vijeće podržava i stav prvostepenog vijeća po pitanju iskaza svjedoka Milorada Rajića i Dušana Čađe, u smislu da su isti u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica u ovom predmetu bili neuvjerljivi i usmjereni na eskulpiranje optuženog za radnje koje mu se stavljaju na teret, što je vijeće već obrazložilo u okviru žalbenih prigovora po žalbenom osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka – paragrafi 81. i 82. presude.

141. Naime, prvostepeno vijeće je ocjenom dokaza pravilno zaključilo, a što u potpunosti prihvata i ovo vijeće, kako činjenica da je oštećena živjela blizu Doma (kafane) u kojoj je radila, samo po sebi ne znači da prema njoj nije moglo biti nasilja, posebno ako se ima u vidu da je ista bila pripadnica manjinskog Bošnjačkog naroda. Uz to, nesumnjivo

je da je svjedok Milorad Rajić za vrijeme ratnih dešavanja više bio odsutan, nego prisutan na teritoriji opštine Semizovac, te da mu stoga određene činjenice objektivno i nisu mogle biti poznate.

142. Isto tako, kada je u pitanju svjedok Dušan Čađo, vijeće nalazi pravilnim zaključak prvostepnog vijeća da je svjedok svojim iskazom nastojao prikazati drugačiju prirodu odnosa između oštećene i optuženog prilikom susreta 2000. - 2001. godine, navodeći da taj susret nije bio ništa posebno, ali je ipak i poslije 15 godina upamtio da je oštećena tom prilikom sjedila zajedno sa njima za stolom i pila votku. Suprotno navodima ovog svjedoka, oštećena je potvrdila da je jedne prilike nakon rata zaista vidjela optuženog u kafiću u kojem je radila, ali je negirala da je te prilike sjedila sa optuženim i pila piće, navodeći da je bila šokirana nakon što je vidjela optuženog, dok je činjenicu da se sa istim pozdravila objasnila time što *"nije htjela da ostali narod vidi njer.ju reakc.ju"*. Takve tvrdnje i obrazloženje vlastitog ponašanja, i ovo vijeće, imajući u vidu sve okolnosti koji se tiču samog rata i traumatičnih događaja koje je oštećena preživjela, ocjenjuje sasvim razumljivim, dok iskaz svjedoka Dušana Čađe, koji je ujedno i rođak optuženog, ocjenjuje neuvjerljivim i neobjektivnim, datim s ciljem da pomogne optuženom. Stoga je apelaciono vijeće prigovore odbrane i u ovom dijelu ocijenilo neosnovanim.

143. Prema ocjeni apelacionog vijeća, ne stoje ni navodi žalbe odbrane da je sud neobjektivno cijenio dokaze subjektivne prirode. Naime, prvostepeno vijeće je u pobijanoj presudi savjesno i sadržajno cijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu, prethodno analizirajući navode kako optužbe, tako i odbrane. U tom smislu, vijeće primjećuje da odbrana žalbenim navodima uglavnom nastoji osporiti kredibilitet svih svjedoka Tužilaštva, nalazeći u njihovim iskazima određene nepodudarnosti, koje međutim, što je ovo vijeće dotičući se žalbenih prigovora ponovilo u nekoliko navrata, nisu relevantne u pogledu zaključka o odlučnim činjenicama i onoga što je optuženom stavljeno na teret i za što je prvostepenom presudom oglašen krivim.

144. Dakle, apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore odbrane koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno ili nepotpuno utvrđeno, detaljnom analizom sadržaja pobijane presude, a nakon izvršenog uvida u spis predmeta, zaključilo da su tvrdnje odbrane neutemeljene, a da je prvostepeno vijeće na pravilan i potpun način utvrdilo činjenično stanje, te da pobijana presuda sadrži valjane i prihvatljive razloge o svim odlučnim činjenicama na osnovu kojih je i donesena osuđujuća presuda u odnosu na optuženog.

V - ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH: ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

145. Žalba na odluku o kazni može se ulagati po dva različita osnova, kako to predviđa član 300. ZKP BiH.

146. Žalba na odluku o kazni može se, prije svega, uložiti na osnovu toga da pretresno vijeće nije primijenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjeravanja kazne. Međutim, apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će apelaciono vijeće preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.

147. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je pretresno vijeće neprimjereno iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je pretresno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocjeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

148. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravedna, da apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.

149. Apelaciono vijeće uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je apelaciono vijeće uvjereno

da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

**ŽALBENI PRIGOVORI BRANITELJICE OPTUŽENOG U POGLEDU ODLUKE O KRIVIČNOJ SANKCIJI IZ
ČLANA 300. ZKP BiH**

150. Žalbu u pogledu odluke o krivičnopravnoj sankciji, u skladu sa članom 300. ZKP BiH, podnijela je braniteljica optuženog Slavka Savića, navodeći da je kazna prema optuženom strogo odmjerenjena i da se odluka o krivičnopravnoj sankciji temelji na nezakonito pribavljenom dokazu - nalazu i mišljenju vještaka Alme Bravo - Mehmedbašić.

151. Nadalje, odbrana ističe da je sud kao otežavajuće okolnosti cijenio i okolnosti koje čine obilježje krivičnog djela ratni zločini protiv civilnog stanovništva, paušalno navodeći kao otežavajuću okolnost činjenicu da je optuženi ispoljio bezobzirnost i upornost, a ne navodeći okolnosti koje to potvrđuju, kao i trudnoću oštećene, koja ničim nije dokazana.

Nalazi apelacionog vijeća

152. Prilikom odmjeravanja kazne sud se rokovodi opštim pravilima za odmjeravanje kazne, koja su iznesena u članu 48. stav 1) do 3) KZ BiH⁶, pa tako pored propisane kazne za određeno krivično djelo, uzima u obzir sve druge okolnosti koje su vezane za ličnost optuženog i za samo djelo, a koje su od uticaja na vrstu i visinu sankcije. Pri tome, sud sve utvrđene olakšavajuće i otežavajuće okolnosti cijeni u skladu sa slobodnom ocjenom i daje im određenu težinu.

⁶ Član 48. KZ BiH Opšta pravila za odmjeravanje kazne: (1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen *krivice*, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja. (2) Kad sud odmjerava kaznu učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude, odnosno od izdržane ili oproštene kazne. (3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učinitelja, vodeći pri tome računa o visini njegove plate, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

153. Rukovodeći se naprijed navedenim standardima u pogledu ovoga žalbenog osnova, apelaciono vijeće zaključuje da su žalbeni prigovori odbrane u pogledu krivične sankcije u cijelosti neosnovani.

154. Naime, u pogledu prigovora odbrane koji se tiče "nezakonitog" dokaza - nalaza i mišljenja vještakinje Alme Bravo – Mehmedbašić, na kojem se prema odbrani zasniva i odluka o krivičnopravnoj sankciji, vijeće ističe da je svoje obrazloženje po pitanju zakonitosti ovog dokaza već dalo u dijelu presude kojima su obrađeni prigovori odbrane po žalbenom osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, zbog čega je izlišno iste ponavljati.

155. Ono što je bitno istaći, jeste da je prvostepeno vijeće ocjenom svih provedenih dokaza utvrdilo da su se u radnjama optuženog stekla sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ i da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, te suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbu člana 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica, preciznije stav 1. tačke a) i c), koji regulišu povrede tjelesnog integriteta i ličnog dostojanstva oštećene.

156. Iz obrazloženja pobijane presude, prema ocjeni ovog vijeća, sasvim jasno je vidljivo da je prvostepeni sud uzeo u obzir sve okolnosti na koje žalba ukazuje, te da je svakoj od navedenih okolnosti dao odgovarajuću snagu i na temelju pravilno utvrđenih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, vodeći se svrhom kažnjavanja, izrekao odgovarajuću vrstu i visinu sankcije, odnosno kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina.

157. Prvostepeno vijeće je pri odlučivanju o krivičnopravnoj sankciji jasno istaklo da je cijeno težinu krivičnog djela, odnosno jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra i stepen krivične odgovornosti optuženog, naglasivši da su posljedice djela teške i po žrtvu ponižavajuće, te da su na žrtvu ostavile traume u dužem vremenskom periodu.

158. Apelaciono vijeće, suprotno žalbenim navodima odbrane, nije našlo da je izrečena kazna zatvora određena prestrogo. Naprotiv, apelaciono vijeće smatra da je prvostepeni sud pravilno cijenio sve potrebne okolnosti, istima dao odgovarajuću težinu, te izrekao adekvatnu visinu kazne, koja će služiti svrsi generalne i specijalne prevencije i jasno izraziti društvenu osudu učinjenog krivičnog djela. Apelaciono vijeće, kao i prvostepeno, nalazi da kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina predstavlja adekvatan odraz težine krivičnog djela, stepena krivice optuženog, brojnosti radnji i načina izvršenja

djela, ali i ličnih okolnosti na strani optuženog, zbog čega su žalbeni prigovori odbrane po osnovu člana 300. ZKP BiH ocijenjeni kao neosnovani.

VI - ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH: ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

159. Braniteljica optuženog Slavka Savića u žalbi navodi da se odluka o imovinskopravnom zahtjevu temelji na ranije pomenutom, prema odbrani nezakonitom dokazu - nalazu i mišljenju vještakinje Alme Bravo – Mehmedbašić, u pogledu čega ističe kako sud prihvata izjašnjenje vještaka da je ista za tri sata, koliko je provela sa oštećenom, mogla utvrditi i njeno stanje i dati kvalitetan nalaz i mišljenje. Prema odbrani, nije poznato, niti je vještakinja navela na osnovu kojih pregleda, odnosno testova je ista dala svoj nalaz i mišljenje, niti je o tome dostavila bilo kakve dokumente.

160. Nadalje, braniteljica ističe da kod odmjeravanja visine naknade sud nije imao u vidu godine oštećene, činjenicu da je penzioner, niti je obrazložio koje to poslove oštećena radi sa povećanim naporom i da ima duševne bolove usljed umanjene opšteživotne sposobnosti. Uzimajući u obzir definiciju umanjene životne aktivnosti, prema odbrani, izvodi se logičan zaključak da oštećenoj ne pripada naknada po tom osnovu. Braniteljica takođe ističe i da je sud oštećenoj dosudio iznos od 16.000,00 KM na ime naknade za duševne bolove zbog povrede slobode ili prava ličnosti, iako u toku postupka nije dokazano da je sloboda oštećene povrijeđena.

161. Odbrana je na kraju istakla da kada sud određuje naknadu štete po pojedinim osnovama koje propisuje ZOO, onda mora precizirati za koje vidove nematerijalne štete dosuđuje pojedine iznose, mora obrazložiti u čemu se sastoji šteta, odnosno, u čemu se ogleda smanjena životna aktivnost, bol i sl., pa je očigledno da je sud pogrešno primjenio materijalno pravo kada je odlučivao o naknadi štete.

Nalazi apelacionog vijeća

162. Stav apelacionog vijeća je i ovom slučaju da odbrana neosnovano tvrdi kako je nalaz i mišljenje vještakinje prof. dr. Alme Bravo - Mehmedbašić nezakonit dokaz i da se na njemu, kao takvom, ne može temeljiti odluka o imovinskopravnom zahtjevu. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeni sud samo iskoristio obrazloženje i mišljenje vještaka u mjeri u kojoj je to prema odredbama ZKP-a BiH i dozvoljeno, dok je zaključak o

činjenicama koje je uz pomoć vještaka utvrdio, donio samostalno, ocjenom svih relevantnih provedenih dokaza, a što u potpunosti podržava i ovo vijeće.

163. U konkretnom slučaju, a kada je u pitanju prigovor odbrane koji se tiče predmetnog nalaza i mišljenja, apelaciono vijeće je posebno imalo u vidu činjenicu da je riječ o dugogodišnjem sudskom vještaku,iskusnom profesoru fakulteta, doktoru medicinskih nauka, koji svoj nalaz i mišljenje zasniva na pravilima struke. Stoga su sasvim proizvoljne i neutemeljene tvrdnje žalbe u pogledu vremenskog perioda koji je vještaku potreban za stručnu ocjenu određene osobe, u konkretnom slučaju oštećene, te vremenskog perioda nakon kojeg je vještakinja iznijela svoj nalaz i mišljenje.

164. Vještakinja Alma Bravo – Mehmedbašić je naime, u svom iskazu navela kako je nalaz i mišljenje prvenstveno zasnovala na medicinskoj dokumentaciji oštećene, te pregledu oštećene. Svoje konačne zaključke, vještakinja je izvela na osnovu razgovora sa oštećenom, kao i na osnovu psiholoških instrumenata, kao što su psihijatrijski intervju i psihologijski test za PTSP, na psihičke posljedice koje su se manifestovale kod oštećene. Iako osporava validnost nalaza i mišljenja vještakinje žalba ničim ne dokazuje u čemu se ogleda manjkavost postupka vještačenja, niti naučna i stručna neutemeljenost datog nalaza i mišljenja. Tome svakako valja dodati i činjenicu da iz podataka iz spisa proizilazi da odbrana ustvari nije ni osporavala ličnost vještakinje, niti njenu stručnost, iako je imala takvu mogućnost, pa i predložiti drugog vještaka, ukoliko je predmetnog smatrala neobjektivnim ili pristrasnim i imala primjedbe na nalaz i mišljenje i nakon unakrsnog ispitivanja.

165. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeni sud pravilno postupio i kada je, prilikom odmjeravanja visine pravične naknade za duševne bolove zbog povrede slobode ili prava ličnosti, u obzir uzeo činjenice koje je po pitanju trajnih posljedica predmetnog krivičnog djela ustanovila vještakinja, a prema kojoj su iste sposobnost oštećene što se ogleda u činjenici da su oštećene, kognitivnog sjećanja, koncentracije i učenja, i, kao i njene primarne i sposobnosti. Vještakinja je naime, zaključila da su uslijed učinjenja ovog krivičnog djela, kod oštećene registrovani simptomi, nakon hronificiranog, uzročno posljedično sa Imajući u vidu navedeno, te cijeneći stručnost i dugogodišnju praksu vještakinje Alme Bravo – Mehmedbašić, prvostepeno vijeće je, po mišljenju ovog vijeća, njen nalaz i mišljenje

pravilno ocijenilo objektivnim i stručnim, zbog čega se primjedbe žalbe u vezi s tim ukazuju neutemeljenim i neosnovanim.

166. U pogledu prigovora koji se tiču primjene materijalnog prava prilikom odlučivanja o imovinskopravnom zahtjevu, apelaciono vijeće u potpunosti podržava stav prvostepenog vijeća, koje je prilikom odlučivanja imalo u vidu odredbe Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), kao *lex specialis* zakona, vodeći pri tom računa o značenju povrijeđenog dobra i cilju kojem služi davanje novčane naknade. Pored toga valja istaći da je bez obzira na vidove nematerijalne štete kako su postavljeni u imovinskopravnom zahtjevu, prvostepeno vijeće prilikom donošenja odluke pravilno uzelo u obzir samo one vidove nematerijalne štete koji su propisani odredbama člana 200. i 202. ZOO.

167. Prvostepeno vijeće je, dakle, kod donošenja odluke o visini naknade nematerijalne štete, istu donijelo u odnosu na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iz člana 202. ZOO, a imajući u vidu intenzitet i dužinu trajanja duševne boli kod oštećene, a posebno činjenicu koja je utvrđena nalazom i mišljenjem vještaka neuropsihijatar da su duševni bolovii danas prisutni, što je sve prvostepeno vijeće, prema ocjeni ovog vijeća, pravilno cijeno prilikom donošenja odluke o imovinskopravnom zahtjevu oštećene i određivanju visine pravične naknade, zbog čega ovo vijeće suprotne navode odbrane nalazi neosnovanim.

169. Usljed svega naprijed navedenog, a na osnovu člana 310. u vezi sa članom 313. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zapisničar:
Denis Podžić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A
Mirko Božović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.